

Павлюк А. А.

аспірант

Черкаський національний університет

імені Богдана Хмельницького

Дьякон А. А.

*проф., Ph. D., Вища школа менеджменту
інформаційних систем (ISMA), м. Рига, Латвія*

СУЧАСНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА КРАЇН БАЛТІЇ У ТУРИСТИЧНІЙ ГАЛУЗІ

Міжнародна співпраця у сфері туризму є актуальним елементом розвитку світової економіки та значним чинником посилення глобальних інтеграційних процесів між країнами. Індустрії туризму приділяється увага у більшості держав, оскільки водночас з високими показниками рентабельності, дозволяє залучати в економіку держави валютні надходження, сприяє інвестиційному клімату та загальному зовнішньоекономічному іміджу держави. Розуміння важливості розвитку туризму породжує необхідність спланованого та структурованого підходу до кооперації між країнами.

До початку повномасштабного вторгнення Україна була відкрита для міжнародного туристичного співробітництва, яке віддзеркалювало загальноєвропейські інтеграційні політичні та соціально-економічні процеси, однак перебування України у стані війни знизило рівень туристичних потоків, що зумовлено об'єктивними чинниками, такими як: рівень безпеки, транспортне сполучення, нестабільність фінансової та енергетичної систем та ін.

Затяжна війна формує в Україні ефект “заморожених” конфліктів, що негативно впливатиме на динаміку відновлення туристичної галузі в повоєнний період. Тому дуже важливо зараз працювати над популяризацією України як потенційного туристичного напрямку для сприяння відновлення сфери туризму після закінчення війни, зокрема, посилювати співпрацю з такими країнами як Естонія, Латвія та Литва.

Галузь туризму Балтійських країн постраждала від російсько-української війни також. Наприклад, незважаючи, що станом на 2023 рік країни ЄС відновили 90% від до пандемічного рівня туристів, завдяки значному зростанню внутрішнього туризму в ЄС, в той самий час Латвія, порівняно з 2019 роком втратила 38% пасажирів авіаперевезень (станом на 13 травня 2022 р.). Загалом, від зменшення туристів з Росії та України світовий ринок туризму може втратити 14 млрд.\$, що означає необхідність адаптації ринку туризму країн зі значним відсотком громадян країн-агресорів, до нових умов. З цієї точки зору поглиблення співпраці України та країн Балтії є взаємовигідним.

Перспективні напрямки співробітництва України та Балтійських країн:

1. адаптація стандартів у сфері туризму України відповідно до вимог ЄС
2. залучення фінансової допомоги й інвестицій для відновлення туристичної інфраструктури
3. посилення інтеграційних процесів Балто-чорноморського союзу
4. міжурядова координація зусиль для забезпечення академічної та професійної мобільності
5. Організація промоції туристичного потенціалу України
6. визначення перспективних сфер туризму з метою деталізації маршрутів та напрямків для суб'єктів туристичного бізнесу

У Європейському Союзі напрацьовано значний позитивний досвід у сфері макроекономічного регулювання туризму, заснований на співробітництві державних і недержавних інституцій, передбачає широке залучення громадських організації та зацікавлених фахівців. Конкурентоспроможність європейської моделі підтверджується найшвидшими темпами відновлення після кризи пандемії серед усіх регіонів світу. Досвід впровадження стандартів ЄС у країнах Балтії може бути корисним для України, оскільки ці країни мали схожі пострадянські проблеми.

Необхідність повоєнного відновлення України потребуватиме залучення максимальних інвестицій в сферу туризму. Значні площі держави потребуватимуть розмінувань та відбудови інфраструктури. Міжурядова співпраця для створення вигідних умов інвестування коштів приватних компаній в українську галузь туризму сприятиме цілям нашої держави. Серед відповідей щомісяця фігурує проблема російської агресії, стабільно входячи в топ-5 проблем. Балтійські країни також отримують можливість для розвитку свого бізнесу в Україні, таким чином зменшуючи вплив війни в майбутньому на туристичну галузь їх країн.

Зволікання Заходу з прийняттям України в ЄС і НАТО вимагає від України пошуку союзників для захисту своєї незалежності і суверенітету від російської агресії, а також для поглиблення інтеграції з окремими країнами ЄС, що мають більшу прихильність до України. Такими потенційними союзниками є передусім Польща, Литва, Латвія, Естонія. Розвиток Балто-чорноморського союзу неможливий без економічної інтеграції цих країн, зокрема і галузі туризму. Збільшення потоків туристів з цих країн, дозволить впливати на думку безпосередньо громадян ЄС щодо можливості прийняття України до ЄС та руйнувати стереотипні думки щодо схожості культур України та Росії.

Серед визначених перспективних напрямків співпраці важливим є професійна мобільність й обмін кадрами. Вітчизняний туристичний бізнес до 2022 року переважно орієнтувався на надання послуг виїзного туризму, забезпечуючи таким чином достатні прибутки. Натомість сервіс послуг в'їзного туризму залишався на нижчому рівні, що доповнювалось проблемами транспортної логістики, тіншового бізнесу та ін. Тому вже сьогодні у час продовження широкомасштабної війни важливо активізувати процеси підготовки кваліфікованих кадрів туристичної галузі, орієнтованих на надання послуг туристам з ЄС. Фахівці мають бути готовими до нових реалій міжнародної геополітики туризму і не лише української.

Мова йде про припинення надання послуг туризму громадянам держав, які є агресорами та їх підтримують (Росія, Білорусь, Іран та ін.) або які офіційно обрали «нейтралітет» (Китай, Індія, ПАР та ін.). Країни Балтії в цьому розрізі мають схожі проблеми з втратою пасажиропотоків, тому скоординована розробка стратегій адаптації туристичного ринку до нових реалій дозволить конкретизувати кроки з відновлення показників галузі.

Віїзд мільйонів українських біженців через війну зрушив розвиток сервісів для роботи з українцями у ЄС. Не залишились осторонь і балтійські країни. Незважаючи на, порівняно, невелику кількість українців, котрі обрали напрямок Литви, Латвії чи Естонії, уряди цих країн посилюють взаємодію з українцями, котрі перебувають всередині їх країн. Відбуваються різноманітні ярмарки, музичні вечори, дні культури та виставки присвячені Україні. Наприклад, у Таллінні кожен місяць відбувається 3-4 події пов'язані з Україною, існують дні безкоштовного відвідування музеїв. В майбутньому така взаємодія призведе до посилення культури туризму серед українців, відсоток людей, що подорожують між країнами зросте, що матиме позитивний вплив і на туристичну галузь України.

Війна впливає на туризм в країні негативно, але також створює нові напрямки для розвитку. Наприклад, з'являється напрямок військового туризму в Україні та реабілітаційного закордоном. Міжурядова співпраця в цьому напрямку має полягати у створенні умов для приватних суб'єктів бізнесу для розвитку даних напрямків, деталізація перспективних маршрутів та адаптація їх до політики сталого розвитку туризму в ЄС. Співпраця з фахівцями галузі туризму балтійських країн покращить реалізацію даного перспективного напрямку розвитку туризму в Україні.

Отже, час війни хоча й перевів розвиток туристичної галузі України у стагнаційний стан, проте виникають нові можливості міжнародного співробітництва завдяки євроінтеграції. Результати використання таких можливостей залежать від фахової й проактивної участі влади, бізнесу, науки, освіти, громадськості, спроможних розвиватись, обмінюватись досвідом та акумулювати управлінський капітал сталого розвитку туризму.

Список використаних джерел:

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 року: Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
2. Overview of EU tourism policy: European Comission. URL: https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/tourism/policy-overview_en
3. Дослідження UNWTO впливу російської агресії на ринок туризму URL: https://webunwto.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/2022-05/16-05-22-impact-russia-ukraine.pdf?q7kCpUZsLi4Su_Zlo1d2b08bH0_L0Pln=